

“Gerichte bevolkingsgroei nodig voor brede welvaart in Caribisch Nederland”, aldus Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen Caribisch Nederland 2050

Om in 2050 brede welvaart te realiseren in Bonaire, Sint Eustatius en Saba, is het nodig om beter voorbereid te zijn op verdere vergrijzing en om de huidige bevolkingsgroei te beïnvloeden, zo stelt de staatscommissie in haar op 4 juli 2024 gepubliceerde rapport ‘Gerichte groei’. Ongerichte bevolkingsgroei zet de eilanden vanwege de kleinschaligheid al snel onder druk, terwijl er tegelijk tekorten zijn in functies die belangrijk zijn voor de gemeenschappen op de eilanden. Specifieke arbeidsmigratie voor essentiële functies en sectoren zoals zorg en onderwijs is en blijft daarom nodig. Door hierin selectiever te zijn, kan beter rekening worden gehouden met de draagkracht van publieke voorzieningen en de fysieke omgeving, die bovendien te maken heeft met de gevolgen van klimaatverandering. Dit vraagt voor elk van de drie eilanden om stevige politieke keuzes, onder andere over de gewenste inrichting van de economie, de omvang van migratie en manieren om met vergrijzing om te gaan.

Richard van Zwol, voorzitter staatscommissie: “Bonaire, Sint Eustatius en Saba kennen stevige opgaven, zowel sociaal-maatschappelijke als ruimtelijke. De komende demografische veranderingen, zoals meer vergrijzing en ook migratie, maken politieke keuzes gericht op de lange termijn heel urgent.”

Kwaliteit van leven staat onder druk

De staatscommissie concludeert dat de kwaliteit van leven op Bonaire, Sint Eustatius en Saba onder druk staat. Die druk is er mede omdat de eilanden kleinschalig zijn, waarmee voorzieningen organiseren extra geld en moeite kost. Ook zijn de eilanden gevoelig voor economische tegenslag en is de sociaal-economische situatie van de Caribisch-Nederlandse bevolking over het algemeen nu al kwetsbaarder dan die in Europees Nederland. Daar bovenop maakt de ligging de eilanden extra ontvankelijk voor de gevolgen van klimaatverandering.

De druk op de kwaliteit van leven zal met een groeiende en vergrijzende bevolking verder toenemen tot 2050. In haar rapport ‘Gerichte groei’ beschrijft de staatscommissie dat vergrijzing op de eilanden zal leiden tot verder stijgende personeelstekorten in publieke sectoren, zoals de zorg en het onderwijs, en ook tot een snel stijgende zorgvraag. De voorzieningen en infrastructuur moeten op tijd klaar staan voor de toenemende vergrijzing. De veel grotere zorgbehoefte zal daarnaast ook meer vragen van familie en de bredere gemeenschap om straks samen zorg te verlenen.

Gerichte migratie is nodig

Arbeidsmigratie kan, zo stelt het rapport, tegemoetkomen aan de toenemende vraag naar arbeidskrachten. Echter zal een grotere bevolking óók een groter beslag leggen op de voorzieningen, de huisvesting en de beschikbare ruimte. Verder kan migratie druk geven op sociale cohesie en ongelijkheid vergroten. Bijvoorbeeld omdat een deel van de migranten er financieel en economisch beter voor staat dan de lokale bevolking, en een ander deel van de migranten juist kwetsbaar is en moeite heeft om de weg te vinden. Dit maakt het belangrijk dat er heel gericht gekozen wordt voor migratie die de belangrijkste functies op de eilanden helpt in te vullen. Het stimuleren van gerichte migratie gaat over meer dan de migratieprocedure en het hebben van een vacature. Het gaat ook over voldoende voorzieningen en mogelijkheden om deze arbeidsmigranten, waaronder naar de eilanden terugkerende afgestudeerden, te behouden. De staatscommissie wijst erop dat door de schaalgrootte kleine aantallen in het werven en behouden van bijvoorbeeld leraren al het verschil kunnen maken in de aankomende jaren.

De staatscommissie schetst in dit licht het perspectief en de noodzaak van gerichte groei: een bevolkingsgroei die per eiland andere accenten heeft.

- Op **Bonaire** zal deze aanpak zich in het bijzonder moeten richten op het krijgen van *grip op de snelle bevolkingsgroei*, vooral via het maken van economische keuzes. Ook het bezoek door toeristen moet in evenwicht worden gebracht met wat Bonaire aankan.
- Voor **Sint Eustatius** gaat de gerichtheid vooral over een groei die *versterkend en ondersteunend* is om een dalende trend in de economie en de bevolkingsstructuur te keren. De vergrijzing en ontgroening van het eiland, samen met de economische situatie, maken het aantrekken van personeel voor sleutelposities essentieel.
- Voor **Saba** speelt – meer dan op Bonaire en Sint Eustatius – dat de ruimte voor huisvesting en andere activiteiten erg beperkt is. Gerichte groei gaat daarom over een groei *in subtiele, heel doordachte stapjes* die de kwaliteit van het eilandleven en de publieke voorzieningen versterken richting 2050.

Vergrijzing vraagt snel om extra actie

Vergrijzing vraagt om aanvullende actie op de korte termijn. Er zijn samenhangende politieke keuzes nodig over de inrichting van de ruimte en genoeg woningen die bij de veranderende bevolkingssamenstelling passen, maar ook over de economie en publieke voorzieningen. Er is robuust beleid nodig, gebaseerd op de demografische scenario's. Gelet op de kleine schaal en kwetsbaarheid van de eilanden kan dit niet door Bonaire, Sint Eustatius en Saba alleen worden geadresseerd, maar vraagt dit om samenwerking in de regio en met Europees Nederland. Daarvoor is ook meer demografische kennis nodig en moeten de data over demografische ontwikkelingen worden verbeterd. Dit helpt ook het denken in scenario's en het maken van scherpe politieke keuzes. Demografie moet in de komende jaren een duidelijke plek krijgen in de besluitvorming.